

1

Justitie in statistiek

Criminaliteit en rechtshandhaving 2011

Ontwikkelingen en samenhangen

Eindredactie:

M.M. van Rosmalen (CBS)

S.N. Kalidien (WODC)

N.E. de Heer-de Lange (CBS)

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Centraal Bureau voor de Statistiek

BOOM | **LEMMA**
UITGEVERS

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Justitie in statistiek

Deze publicatie maakt deel uit van de reeks Justitie in statistiek die een gezamenlijke uitgave is van het WODC, het CBS en de Raad voor de rechtspraak.

Exemplaren van dit rapport kunnen worden besteld bij het distributiecentrum van Boom uitgevers Den Haag
Boom distributiecentrum te Meppel
Tel. 0522-23 75 55
Fax 0522-25 38 64
E-mail budh@boomdistributiecentrum.nl

Voor ambtenaren van het Ministerie van Veiligheid en Justitie is een beperkt aantal gratis exemplaren beschikbaar.
Deze kunnen worden besteld bij:
Bibliotheek WODC
Postbus 20301, 2500 EH Den Haag
Deze gratis levering geldt echter slechts zolang de voorraad strekt.

De integrale tekst en tabellen van de publicaties in deze reeks zijn gratis te downloaden op www.wodc.nl en cbs.nl.

© 2012 CBS, WODC, Raad voor de rechtspraak

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloem-lezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978-90-5931-911-0
NUR 820

Voorwoord

De maatschappelijke en politieke aandacht voor het thema criminaliteit en het optreden tegen criminaliteit van politie en justitie is groot. Er zijn tal van beschouwingen, theorieën, standpunten en beleidsmaatregelen op dit gebied. Tevens is er een diversiteit aan statistische informatie beschikbaar, afkomstig van bevolkingsenquêtes, beleidsinformatie van politie en justitie en wetenschappelijk onderzoek.

De inmiddels tiende editie van de publicatie 'Criminaliteit en rechtshandhaving' van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) en sinds 2011 de Raad voor de rechtspraak, beoogt de beschikbare statistische informatie op dit gebied in ons land te bundelen en ontwikkelingen in en samenhangen tussen criminaliteit en rechtshandhaving in kaart te brengen.

De publicatie is bedoeld als gezaghebbend, periodiek en actueel naslagwerk en is bestemd voor een breed publiek, werkzaam in politiek, beleid, uitvoering, pers, wetenschap en onderwijs.

Deze publicatie is, anders dan vele eenmalige metingen, gericht op het verschaffen van informatie over langere tijdsperioden. Daarbij vindt, sinds 2006, jaarlijks een actualisatie plaats.

De gegevens in de voorliggende publicatie hebben in het algemeen betrekking op de periode 2005-2011.

De voorliggende editie verschijnt dit jaar voor het eerst in een op zichzelf staande reeks. Voortaan zal 'Criminaliteit en rechtshandhaving' verschijnen in de serie 'Justitie in statistiek', waar ook de publicatie 'Rechtspleging Civiel en Bestuur' onderdeel van zal uitmaken.

Volgens de slachtofferenquêtes is een kwart van de bevolking van 15 jaar en ouder in 2011 slachtoffer geworden van één of meer delicten. Dit is vergelijkbaar met 2010. Tussen 2005 en 2011 is het totale slachtofferpercentage gedaald. Eind 2011 voelde een kwart van de Nederlanders van 15 jaar en ouder zich wel eens onveilig. Het aantal door de politie geregistreerde misdrijven bleef in 2011 vrijwel gelijk ten opzichte van 2010 (1,2 miljoen misdrijven). Hiermee is de dalende trend in de geregistreerde criminaliteit van de afgelopen jaren tot stilstand gekomen. Na een forse afname in 2010 daalden zowel het totale aantal taakstraffen als de financiële sancties licht in 2011. Het totale aantal vrijheidsbenemende sancties steeg licht in 2011. Ook hiermee is er een eind gekomen aan de dalende trend van de afgelopen jaren. Circa 526.000 geconstateerde overtredingen zijn in 2011 op strafrechtelijke wijze behandeld. Het grootste deel daarvan werd door politie en buitengewone opsporingsambtenaren zelf afgehandeld via een transactie of een strafbeschikking. In 2011 handelde het Centraal Justitieel Incassobureau 9,7 miljoen verkeersovertredingen af; 11% minder dan in 2010. Overheid, bedrijven en particulieren leden op jaarbasis naar

schatting 17,7 miljard euro schade door tegen hen gepleegde criminaliteit. In 2010 is door hen 12,7 miljard euro uitgegeven aan veiligheidszorg. Dit is een stijging van 17% ten opzichte van 2005.

‘Criminaliteit en rechtshandhaving’ wordt niet alleen in boekvorm uitgebracht, maar is ook verkrijgbaar in pdf-formaat via de websites van het WODC en het CBS. Op deze websites zijn de tabellen uit bijlage 4 ook in Excel-formaat weergegeven. Anders dan in het boek zijn daarin ook cijfers opgenomen over jaren voorafgaand aan 2005. In de StatLine-database van het CBS (te raadplegen via www.cbs.nl) is eveneens statistische informatie op het terrein van criminaliteit en rechtshandhaving opgenomen.

Aan deze publicatie werkten velen mee. Wij bedanken in de eerste plaats de eindredactie en de auteurs voor hun bijdragen. Daarnaast bedanken wij de medewerkers van de verschillende justitiële diensten en instellingen voor het leveren van de benodigde statistische informatie en de leden van de stuurgroep en de reviewers voor hun constructieve commentaren en adviezen.

Directeur WODC
Prof. dr. F.L. Leeuw

Directeur-Generaal van de Statistiek CBS
Drs. G. van der Veen

Directeur Strategie en Ontwikkeling van de Raad voor de rechtspraak
Dr. F. van Dijk

Inhoud

1	Inleiding	13
	<i>M.M. van Rosmalen, S.N. Kalidien en F.P. van Tulder</i>	
1.1	Opbouw van de publicatie	15
1.2	Kanttekeningen	17
2	Het Nederlandse strafrechtssysteem	21
	<i>J.B.J. van der Leij</i>	
2.1	Centrale begrippen en personen in de strafrechtspleging	21
2.1.1	Strafbaar feit en het straf(proces)recht	21
2.1.2	De verdachte	23
2.1.3	Het slachtoffer	24
2.1.4	De getuige	25
2.1.5	De deskundige	26
2.2	Opsporing en bestuurlijke handhaving	26
2.2.1	De politie	28
2.2.2	De Koninklijke Marechaussee	29
2.2.3	De bijzondere opsporingsdiensten	29
2.2.4	De Rijksrecherche	30
2.2.5	Afhandeling door de politie	30
2.2.6	Bestuurlijke handhaving	32
2.3	De vervolging	34
2.3.1	Het Openbaar Ministerie	34
2.3.2	Het voorkomen van vervolging door het Openbaar Ministerie: sepot en transactie	35
2.3.3	De strafbeschikking	36
2.4	De berechting	37
2.4.1	De rechtspraak	38
2.4.2	Het onderzoek ter zitting	39
2.4.3	De beraadslaging	40
2.4.4	De uitspraak	41
2.4.5	Rechtsmiddelen: hoger beroep en cassatie	41
2.4.6	Straffen en maatregelen	42
2.5	De tenuitvoerlegging	47
2.5.1	De Dienst Justitiële Inrichtingen	48
2.5.2	Het Centraal Justitieel Incassobureau	50
2.6	Overige instellingen die betrokken zijn bij de strafrechtspleging	51
2.6.1	De reclassering	51
2.6.2	De Raad voor de Kinderbescherming	52
2.6.3	De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming en de Inspectie voor de Sanctietoepassing	53
2.6.4	De raden voor rechtsbijstand	53
2.6.5	Het Nederlands Forensisch Instituut en het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie	54
2.6.6	Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie	54

2.6.7	Slachtofferhulp Nederland	55
2.6.8	Het Schadefonds Geweldsmisdrijven en het Waarborgfonds Motorverkeer	55
3	Criminaliteit en slachtofferschap	57
	<i>H.W.J.M. Huys</i>	
3.1	Ondervonden criminaliteit	59
3.1.1	Door burgers ondervonden criminaliteit	59
3.1.2	Door bedrijven ondervonden criminaliteit	63
3.2	Kenmerken van slachtoffers van criminaliteit	65
3.2.1	Kenmerken van burgers als slachtoffer	66
3.2.2	Kenmerken van bedrijven als slachtoffer	67
3.3	Reacties op ondervonden criminaliteit	68
3.3.1	Melding en aangifte van door burgers ondervonden delicten	68
3.3.2	Melding en aangifte van door bedrijven ondervonden delicten	72
3.3.3	Beroep op slachtofferhulp	74
3.4	Beveiliging tegen criminaliteit	77
3.4.1	Maatregelen van burgers	78
3.4.2	Maatregelen van bedrijven	79
3.5	De beleving van criminaliteit	80
4	Misdrijven en opsporing	85
	<i>A.Th.J. Eggen en R.J. Kessels</i>	
4.1	Geregistreerde en opgehelderde criminaliteit	87
4.2	Verdachten van misdrijven	97
4.2.1	Geregistreerde verdachten	98
4.2.2	Aangehouden verdachten	101
4.3	Minderjarige verdachten van misdrijven	109
4.3.1	Geregistreerde minderjarige verdachten	109
4.3.2	Aangehouden minderjarige verdachten	112
5	Vervolging	121
	<i>M. Brouwers en A.Th.J. Eggen</i>	
5.1	Misdrijfzaken tegen alle verdachten	122
5.1.1	Ingeschreven misdrijfzaken	122
5.1.2	Afgedane misdrijfzaken	123
5.2	Misdrijfzaken tegen minderjarige verdachten	130
5.2.1	Ingeschreven misdrijfzaken	131
5.2.2	Afgedane misdrijfzaken	131
5.3	Doorlooptijden in misdrijfzaken OM	136
6	Berechting	139
	<i>M. Brouwers en A.Th.J. Eggen</i>	
6.1	Berechting in eerste aanleg van alle verdachten	140
6.1.1	Wijze van afdoening	141

6.1.2	Opgelegde sancties	143
6.2	Berechting in eerste aanleg van minderjarige verdachten	153
6.2.1	Wijze van afdoening	153
6.3	Doorlooptijden	164
6.4	Berechting in hoger beroep en in cassatie	165
7	Tenuitvoerlegging van sancties	169
	<i>S.N. Kalidien</i>	
7.1	Intramurale sancties	170
7.1.1	Tenuitvoerlegging van sancties in het gevangeniswezen	170
7.1.2	Tenuitvoerlegging van de tbs-maatregel	177
7.1.3	Tenuitvoerlegging van sancties in de justitiële jeugdinstellingen	181
7.2	Extramurale sancties	183
7.2.1	Tenuitvoerlegging van de taakstraf bij meerderjarigen	184
7.2.2	Tenuitvoerlegging van toezichten	185
7.2.3	Tenuitvoerlegging van de taakstraf bij minderjarigen	185
7.2.4	Tenuitvoerlegging van de Halt- straf	187
7.3	Financiële sancties	188
7.3.1	Tenuitvoerlegging van de geldsomtransactie	188
7.3.2	Tenuitvoerlegging van de strafbeschikking	190
7.3.3	Tenuitvoerlegging van de geldboete	191
7.3.4	Tenuitvoerlegging van de ontnemingsmaatregel	191
7.3.5	Tenuitvoerlegging van de schadevergoedingsmaatregel	191
8	Overtredingen	195
	<i>F.P. van Tulder en H.G. Aten</i>	
8.1	Overtredingen volgens de strafrechtelijke weg	198
8.1.1	Politie en RDW	198
8.1.2	Vervolging van overtredingen	200
8.1.3	Berechting van overtredingen	203
8.1.4	Tenuitvoerlegging bij overtredingen	204
8.2	Behandeling van overtredingen volgens de WAHV	206
8.2.1	WAHV-beschikkingen	206
8.2.2	Beroepen tegen WAHV-beschikkingen bij OM	206
8.2.3	Beroepen tegen WAHV-beschikkingen bij de rechter	208
8.3	Overtredingen volgens de bestuursrechtelijke weg	211
9	De strafrechtsketen in samenhang	215
	<i>E.C. Leertouwer, R.F. Meijer en S.N. Kalidien</i>	
9.1	De strafrechtsketen in samenhang	216
9.1.1	Misdrijven in de strafrechtsketen	216
9.1.2	Vermogensmisdrijven	224
9.1.3	Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	226
9.1.4	Gewelds- en seksuele misdrijven	229

9.1.5	Drugsmisdrijven	232
9.2	Misdrijven gepleegd door minderjarigen	235
9.2.1	Minderjarigen in de strafrechtsketen	236
9.2.2	Vermogensmisdrijven gepleegd door minderjarigen	242
9.2.3	Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag gepleegd door minderjarigen	244
9.2.4	Gewelds- en seksuele misdrijven gepleegd door minderjarigen	247

10 Kosten van criminaliteit 251

D.E.G. Moolenaar, B. Nauta en F.P. van Tulder

10.1	Maatschappelijke schade van criminaliteit	252
10.1.1	Schade voor bedrijven en instellingen	253
10.1.2	Schade voor huishoudens	254
10.1.3	Schade voor de overheid	254
10.1.4	Schade voor meerdere partijen	256
10.2	Uitgaven aan veiligheidszorg	256
10.2.1	Preventie	257
10.2.2	Opsporing	259
10.2.3	Vervolging	261
10.2.4	Berechting	262
10.2.5	Tenuitvoerlegging	264
10.2.6	Ondersteuning van daders en (ex-)verdachten	265
10.2.7	Ondersteuning van slachtoffers	267
10.3	Personele en materiële uitgaven veiligheidszorg	268
10.4	Kostprijzen en productie-indicatoren	270
10.4.1	Kostprijzen	270
10.4.2	Uitgaven per eenheid product	275
10.4.3	Uitgaven per delict	276
10.5	Ontvangsten uit veiligheidszorg	278

11 Nederland in internationaal perspectief 283

P.R. Smit en H. Goudriaan

11.1	Kanttekeningen bij het maken van internationale vergelijkingen	284
11.2	Slachtofferschap en onveiligheidsgevoelens	286
11.2.1	Trends in ondervonden criminaliteit vanaf 2004	287
11.2.2	Trends in onveiligheidsgevoelens vanaf 2004	290
11.3	Opsporing	292
11.3.1	Aard, omvang en ontwikkeling van geregistreerde criminaliteit	292
11.3.2	Verdachten van misdrijven	293
11.4	Vervolging, berechting en tenuitvoerlegging	295
11.5	Ontwikkelingen in de periode 1990-2007	298

Literatuur		307
Bijlage 1	Medewerkers C&R 2011	311
Bijlage 2	Standaardclassificatie misdrijven	313
Bijlage 3	Informatiebronnen en methodenbeschrijvingen	319
Bijlage 4	Tabellen	361
	Tabellen bij hoofdstuk 3	362
	Tabellen bij hoofdstuk 4	383
	Tabellen bij hoofdstuk 5	435
	Tabellen bij hoofdstuk 6	497
	Tabellen bij hoofdstuk 7	582
	Tabellen bij hoofdstuk 8	598
	Tabellen bij hoofdstuk 9	607
	Tabellen bij hoofdstuk 10	610
	Tabellen bij hoofdstuk 11	636
Bijlage 5	Afkortingen	647
Bijlage 6	Stroomschema justitieketen	651
Bijlage 7	Trefwoordenregister	655